

Socialinio ugdymo (istorijos ir geografijos) 5–8 klasės mokinio darbų applanas

(medžiagą rengė Šarūnas Gerulaitis ir Nijolė Selvestravičiūtė-Grybovienė)

Kiekvienas besimokantysis nori būti teisingai vertinamas pagal savo pasiekimus, pastangas, gebėjimus, pažangą. Mokinių pasiekimai, asmenybės gebėjimų ir nuostatų raida, tolesnis mokymasis daugeliu atvejų priklauso nuo to, kaip kiekvienas jų yra vertinamas mokykloje.

Mokinio žinios ir supratimas, bendrieji ir dalykiniai gebėjimai, vertybinės nuostatos reikalingos sėkmingesniai gyvenimui ir savirealizacijai, plėtojant galimybes darbo rinkoje ir visuomeninėje veikloje, turi būti apibrėžti, pagrįsti, pasiekiami, realūs, susieti su konkrečiu įgyvendinimo laiku.

Šiandien mokykloje vyrauja tradicinis ir tik pradedamas naudoti autentiškas vertinimas. Tradicinis vertinimas siejamas su momentiniu atsakinėjimu žodžiu, klausimais su pasirenkamais atsakymais (dažniausiai būna 4 atsakymų pasirinkimai), žymėjimu „teisingas“ – „neteisingas“, vietovardžių ar sąvokų tikrinimu ir pan. Taip mokiniai mokomi ieškoti ir pasirinkti tipiškus atsakymų variantus, atkurti turimą informaciją. Mokytojas tradicinio vertinimo kontekste kuria kontrolines ar trumpas apklausos užduotis pamokai, temai ar skyriui. Tačiau taikant tradicinį vertinimą sudėtinga kurti tokius instrumentus, kurie padėtų įvertinti asmens iniciatyvumą ir kūrybiškumą, verslumą, kritinį mąstymą, socialinius ir komunikacinius įgūdžius.

Autentiškas (dar vadinamas *tikru*) vertinimas siejamas su mokėjimu spręsti realaus pasaulio problemas – jam svarbu į mokomąją praktiką integruoti realiaame pasaulyje sprendžiamas užduotis ir stebėti, kaip mokiniams sekasi su jomis susidoroti.

Mokytojas numato tokias užduotis, kurias atlikę mokiniai galės stebėti savo mokymosi pažangą, pasiekimų gerėjimą, pvz., nustatydami ar apibūdindami gamtinių ir visuomeninių objektų geografinę padėtį, nagrinėdami istorijos ir geografijos šaltinius, vertindami gamtos ir visuomeninius reiškinius, procesus, dėsningumus ar atlikdami artimiausios aplinkos stebėjimus ir tyrimus. Mokytojas, stebėdamas šį procesą, reflektuoja ir koreguoja ilgalaikius planus. Atsižvelgiant į mokinių mokymosi pasiekimus ir pažangą keliamas esminis tikslas – suteikti mokiniams galimybių spręsti problemines užduotis, kurios apima žinių supratimo ir taikymo bei aukštesniųjų gebėjimų ugdymą.

Mokytojams svarbu siekti, kad mokyklą baigęs mokinys ne tik žinotų istorinius faktus, asmenybes, geografinius vietovardžius, gebėtų nustatyti objektų padėtį erdvėje, aiškintų gamtoje ir visuomenėje vykstančius įvairius reiškinius bei procesus, bet ir kad įgytas žinias ir bendruosius bei dalyko gebėjimus mokėtų pritaikyti realiaame gyvenime. Tai turi liudyti ir mokykloje, klasėje praktikuojama (įsi)vertinimo sistema – vertinimas turi aiškiai atspindėti, kaip besimokantysis geba (remdamasis turimomis žiniomis ir jų supratimu, taikymu) veikti realioje (autentiškoje) situacijoje. Žinoma, jeigu mokinys gerai atlieka užduotis su pasirenkamuoju atsakymu, galima teigti, kad jis geba pritaikyti žinias ir gebėjimus, tačiau vertinimas vien tokio tipo užduotimi ar kitu standartizuotu klausimynu laikomas netiesioginiu įrodymu, ką iš tiesų mokinys geba.

Taikant autentišką vertinimą, ypatingas dėmesys skiriamas tiesioginiams mokinio bendrųjų ir dalykinių žinių ir gebėjimų įrodymams, sudarant realaus veikimo situacijas (pvz., atliekant stebėjimus, tyrimus apie nagrinėjamą valstybę ar regioną ir pan., renkant informaciją ir ją apibendrinant) pažangos stebėsenai.

Mokytojui apie socialinio ugdymo (istorijos ir geografijos) 5–8 klases

aplanką

Toliau pateikiami metodiniai patarimai, kaip socialinio ugdymo dalykų pamokose būtų galima taikyti autentišką vertinimą rengiant mokinio darbų aplanką (toliau – aplankas) istorijos mokytojams, mokantiems 5–8 klases, ir geografijos mokytojams, mokantiems 6–8 klases. Rekomendacijose pateikiama socialinio ugdymo dalykų:

- aplanko samprata;
- bendrieji taikymo principai;
- funkcijos (pedagoginė ir vertinamoji);
- įvairūs darbo su aplanku būdai.

Rekomendacijose taip pat supažindinama su mokymo, mokymosi, vertinimo ir įsivertinimo principais.

Kas yra aplankas?

Aplankas – tam tikra sanakaupa tikslingai mokinio atliktų darbų, atspindinčių jo pastangas, pažangą ir pasiekimus vienoje ar keliose srityse. Kitaip tariant, darbų aplanke turėtų atsispindėti mokinio formaliai ir neformaliai įgytos kompetencijos augimas. Taip pat jame esanti medžiaga parodo mokinio kompetenciją pasirenkant medžiagos turinį, atrankos kriterijus, kurie lemia apsisprendimo kokybę. Aplankas padeda pažinti ir mokinio mąstymo ypatumus.

Ką aplankas parodo pačiam mokiniui?

Aplankas pačiam mokiniui leidžia geriau suvokti, ko jis išmoko per tam tikrą laiką, kam sugaišo daugiausia laiko ir į kokias veiklas įdėjo daugiausia pastangų. Aplankas taip pat padeda mokiniui geriau suprasti, kokios srityse jis yra stiprus, o kuriose srityse jam reikėtų daugiau padirbėti.

Ką aplankas parodo mokačiam mokytojui, klases vadovui ir tėvams?

Aplanke gausu vertingos informacijos, reikalingos mokytojui, mokiniams, klases auklėtojui ir tėvams, kad būtų galima stebėti ir įvertinti mokinio mokymosi pažangą ir raidą.

Mokytojui ir klases auklėtojui aplankas padeda geriau pažinti mokinio interesus, jo asmenines stiprybes, bendrųjų programų efektyvumą konkretaus mokinio atveju. Aplanke pateikiami akivaizdūs įrodymai, kuriais remiantis galima pagrįsti mokiniui rašomus pažymius. Tai, kad mokiniai patys dalyvauja ir įsivertina atrinkdami į aplanką savo darbų pavyzdžius, ugdo jų gebėjimą reflektuoti, apgalvoti ir kelti tolesnius mokymosi tikslus.

Tėvai, susipažinę su aplanku, gauna informacijos apie tai, kaip jų vaikas dalyvauja mokyklos gyvenime, kaupia medžiagą apie jo mokymosi ir kitus asmeninius pasiekimus, susipažįsta su informacija, kaip mokinys apibrėžia savo asmeninius tikslus ir siekius, planus, kaip pasiekti užsibrėžtų tikslų. Pasiremdami tuo tėvai gali padėti mokiniui apibrėžti savo asmeninius gebėjimus, interesus ir talentus, padėti atskleisti mokinio indėlį į visos mokyklos bendruomenės gyvenimą.

Kokie yra aplanko privalumai, lyginant su kitais vertinimo tipais?

Aplankas įtraukia mokinį į savo paties vertinimą ir leidžia pamatyti per trimestrą, pusmetį, vienus ar dvejus mokslo metus padarytą pažangą. Mokinio aplankas taip pat leidžia patiems mokiniams įvertinti, ką jie išmoko, ir išsikelti tolesnio tobulėjimo tikslus. Mokiniai yra aktyvūs darbų aplanko vertinimo proceso dalyviai, ne tik vertinantys, bet ir parenkantys į aplanką geriausius savo darbų pavyzdžius. Pavyzdžiui, menininkai ir rašytojai neretai naudoja aplankus, siekdami pademonstruoti geriausius savo kūrinis. Aplankas yra visuotinai laikomas viena svarbiausių

asmens įvertinimo formų, kuri gali būti naudojama siekiant atskleisti asmens dedamas pastangas ir pasiekimus. Mokinio aplankas yra mokinio nuosavybė, tad kur jis laikomas ir kaip saugomas, sprendžia pats mokinys.

Kas yra aplanko vertinimas?

Aplanko vertinimas leidžia mokiniui kritiškai pažvelgti į savo darbus ir juos vertinti bei priimti tam tikrus sprendimus. Šis procesas suteikia mokiniams reikalingos patirties ir galimybę suvokti asmeninius pasiekimus bei pagal tam tikrus kriterijus įvertinti savo darbą.

Tam, kad mokinys galėtų objektyviai įsivertinti, jis turi tapti pakankamai savikritiškas. Svarbu, kad mokinys išmanytų ir suprastų kriterijus, kuriais remdamasis vertins savo darbus. Deja, dažnai vertinimo kriterijai būna žinomi tik mokytojams ir mokiniams neatskleidžiami. Tačiau būtina aplanko vertinimo sąlyga – atskleisti juos mokiniui, kad jie galėtų formuluoti savo vertinimo kriterijus ir susidaryti nuomonę apie savo pažangą.

Pagal Benjamino Bloomo taksonomiją, aukščiausiam mąstymo lygmeniui būdingas vidinių ir išorinių kriterijų kūrimas, turėjimas ir taikymas. Būtent šie įgūdžiai mokiniams reikalingi, kad jie būtų pajėgūs objektyviai įsivertinti. Ir būtent šiuos įgūdžius mokiniai turi įgyti. Jau vaikų darželyje galima pradėti mokytis atpažinti ir suprasti, kas lemia, ar darbas atliktas gerai. Jei mokiniai įsitraukia į savęs vertinimo ir savistabos procesą, seka savo raidą ir pažangą per visus mokykloje praleistus metus, baigdami mokyklą jie yra įgiję aukšto lygio žinių.

Kaip nuspręsti, ką įtraukti į vertinimo aplanką?

Į aplankus gali būti dedami įvairūs mokinio darbai. Svarbu, kad būtų aptartas aplanko turinys. Aplankas, kaip viena iš vertinimo formų, gali būti taikoma visoje mokykloje ar dalies mokytojų komandos, pavyzdžiui, socialinių mokslų būrelyje (istorijos, geografijos). Aplanko turinys (mokinio darbai) turėtų būti mokytojų aptartas, numatant jo pildymo eigą ir pažangą bei pokyčius, reikalingus norint sulaukti sėkmės ateityje. Taip pat reikėtų apie aplanką informuoti arba į jo pildymą įtraukti klasės auklėtoją.

Vienas pagrindinių aplanko tikslų – sekti mokinio pažangą laikui bėgant. Siekiant kuo tiksliau įvertinti pažangą, turi būti reguliariai renkami panašios rūšies darbai. Pavyzdžiui, jeigu mokomasi tyrinėti aplinką, mokiniui turi būti paaiškinta, kad pirmojo, antrojo ir trečiojo trimestro (pusmečio) pabaigoje jie turėtų parodyti surinktą medžiagą, atliktą duomenų analizę. Prie kiekvieno pavyzdžio turėtų būti darbo pavadinimas, uždavinys, atlikimo data ir samprotavimai apie pasirinktą darbą (žr. pavyzdį).

Nebūtina numatyti minimalaus ar maksimalaus įtraukiamų į aplanką darbų skaičiaus. Daug svarbiau, ar atrinkti darbai atspindi geriausius įmanomus mokinio rezultatus, žinias ir gebėjimus, atitinkančius bendrosiose programose numatytus pasiekimus, ir mokinio savęs įvertinimą bei keliamus tolesnius tikslus. Surinktų darbų pavyzdžių kokybė yra tiesiogiai proporcinga mokymo kokybei. Mokytojas, kuris pats nuolat tobulinasi, mokosi ir vertina savo darbą, yra puikus pavyzdys mokiniams. Labai tikėtina, kad šie mokytojai kurs turiningą mokymosi aplinką, kurioje vertinamas domėjimasis, klausinėjimas, analizavimas, ir tai atsispindės visą aplanko taikymo programos procesą.

Darbų pavyzdžio anketa

Darbo pavadinimas: _____

Uždavinys: _____

Atlikimo data: _____

Aplanko struktūra

- **Asmeninė informacija.** Mokinio vardas ir pavardė ir kita kontaktinė informacija.
- **Informacija apie mokymosi pasiekimus.** Atskirų dalykų, pavyzdžiui, istorijos ir geografijos testų, apklausų, kontrolinių ir kt. rezultatai.
- **Informacija apie asmeninius pasiekimus.** Informacija ir dokumentai, liudijantys mokinio laimėjimus įvairiuose konkursuose, gautus apdovanojimus, vadovavimą mokykloje ar bendruomenėje veikiančioms organizacijoms ar projektams.
- **Informacija apie užklausinę veiklą.** Informacija apie dalyvavimą įvairių būrelių, draugijų, klubų, organizacijų, bendruomeninės grupių veikloje.
- **Informacija apie mokinio darbo patirtį.** Turėtų būti įtraukiama ir savanoriško darbo patirtis.
- **Informacija apie specifinius gebėjimus, interesus ir talentus.** Ši informacija galėtų būti papildyta vaizdine medžiaga.
- **Esė.** Šioje aplanko dalyje turėtų būti paties mokinio parašyta esė apie jo asmeninius tikslus ir siekius bei planus, kaip jų pasiekti. Į šią esė taip pat turėtų būti įtraukta informacija, kaip mokinys padeda tiek mokyklai, tiek visai bendruomenei.
- **Rekomendacijos.** Mokytojų, bendruomenės atstovų, darbdavių, įvairių visuomeninių organizacijų ar tų žmonių, kurie galėtų objektyviai įvertinti mokinio gebėjimus, atsiliepimai.

Aplanko kūrimas

Mokinio aplanko kūrimas reikšmingas tik tada, kai jis vyksta nuosekliai ir sistemingai. Aplankas turi būti pradamas kurti ir pildomas nuo pradinių klasių. Jis keliauja su mokiniu visą mokymosi mokykloje laikotarpį. Geriausia, kad kuriant aplanką mokiniui pagalbėtų klasės auklėtojas, kuris ir inicijuotų šio aplanko kūrimą, kuruotų jo pildymą, didžiausią atsakomybę perleisdamas mokiniui. Pagalbininkai kuriant šį aplanką turėtų būti ir mokinio tėvai, kiti mokytojai.

Rekomenduojame šiuos mokinio aplanko kūrimo etapus:

1 etapas. Mokytojas inicijuoja aplanko sudarymą

- supažindina mokinius su aplanko reikšme;
- pasiūlo aplanko struktūrą (galima su mokiniais koreguoti siūlomą struktūrą);
- inicijuoja individualių aplankų kūrimą.

2 etapas. Aplanko pildymas (informacijos rinkimas, kaupimas)

- mokinys sau svarbią informaciją deda į aplanką ir sistemina (pagal skyrius, temas);
- klasės auklėtojas organizuoja užsiėmimus mokiniams savęs pažinimo temomis;
- kiti mokytojai ar specialistai pasiūlo mokiniui informacijos, kuria vertėtų papildyti aplanką.

3 etapas. Aplanko medžiagos vertinimas, aptarimas

- mokinys pats pristato jam svarbius vertinimus, ką naujo sužinojo apie save. Apibendrinimui mokinys gali užpildyti anketas „Ką aš sužinojau apie save“, „Savęs pažinimas“ (pavyzdžiai pateikiami toliau) ar pan.;

- su mokinio aplanke esančia informacija mokytojai, mokinio tėvai gali susipažinti tik jam sutikus.

Gilesnį savęs pažinimą ir adekvatų savęs vertinimą, priimant gyvenime svarbius sprendimus, pavyzdžiui, mokymosi ar studijų krypties pasirinkimą, mokiniams palengvina struktūruotas ir sistemingai organizuotas bei į ugdymą integruotas procesas.

Naudota literatūra

1. *Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo tobulinimo dorinio, meninio ir kūno kultūros ugdymo procese rekomendacijos*, Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2010.
2. Easley S., Kay Mitchell K., *Vertinimo aplankas. Kur, kada, kodėl ir kaip jį naudoti*, Vilnius: Tyto alba, 2007.
3. Gaučaitė R., Kazlauskienė A., Masiliauskienė E., Pocevičienė R., Rūdytė K., *Mokinių mokymosi veiklos stebėseną ir pažangos vertinimas. X dalis*, Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universitetas, 2012.
4. Pollard A. ir kt., *Reflektavusis mokymas. Veiksminga ir duomenimis paremta profesinė praktika*, Vilnius: Garnelis, 2002.
5. Sajienė L., *Mokymosi pasiekimų aplankas (portfolio) universitetinėse studijose. Mokytojų ugdymas*, 2008, Nr. 10, p. 131–145.
6. Projekto „Mokymosi krypties pasirinkimo galimybių didinimas 14–19 metų mokiniams“ metodinės rekomendacijos, Švietimo plėtotos centras, 2008.

.....
(mokyklos pilnas pavadinimas)

.....
(mokinio vardas, pavardė)

SOCIALINIO UGDYMO DALYKŲ MOKINIO DARBŲ APLANKAS

Dirbi su aplanku (pažymėk ✓):

- 5 klasėje
- 6 klasėje
- 7 klasėje
- 8 klasėje

TURINYS

1. Kaip man sekasi?
2. Kaip pildyti įsivertinimo lapus?
3. Istorijos mokymosi pasiekimai.
4. Geografijos mokymosi pasiekimai.
5. Konkursai, olimpiados, renginiai.
6. Kiti pasiekimai.

2. Kaip pildyti įsivertinimo lapus?

Šioje aplanko dalyje pateikiamas žinių ir supratimo, gebėjimų aptarimas, kuriuo remdamasis galėsi įsivertinti savo pasiekimus mokantis istorijos ar geografijos.

Kiekvienoje įsivertinimo skilčių yra keletas skilčių:

Pasiekimas	Įsivertinimas			Įrodymas
	3	2	1	
Nurodomas istorijos ir geografijos pasiekimas				Faktas, įrodantis pasiekimą

Įsivertinimas

Pažymėk ✓, kai

3	gebu gerai atlikti užduotį, paaiškinti, nurodyti, surasti
2	nesu tikras, ar gebu gerai atlikti, paaiškinti, nurodyti, surasti, tai padarau su mokytojo ar draugo pagalba
1	nesiseka atlikti, paaiškinti, nurodyti, surasti

Kiekvienoje įsivertinimo skilčių yra keletas skilčių:

Pasiekimas	Įsivertinimas			Įrodymas
	3	2	1	
Savarankiškai skaitau bendruosius ir teminius žemėlapius		✓		1 priedas

Įrodymas

Nurodyk pasiekimo įrodymo numerį, kuris turėtų būti nurodytas po pasiekimų. Įrodymai turi būti aprašyti, nurodant darbo pavadinimą, užduotį, darbo atlikimo datą. Po kiekvienos įsivertintos veiklos susumuokite rezultatus ir juos aptarkite su mokytoju.

3. Istorijos mokymosi pasiekimai

Mano žinios apie istoriją

Ką mokeisi ankstesnėse klasėse? Trumpai atsakyk į klausimus.

Kuo ir kaip vertėsi žmonės senovėje?

Apibūdink žmogaus gyvenamąją vietovę praeityje ir dabar?

Kokie svarbiausi Lietuvos istorijos epizodai labiausiai įsiminė?

Kokie Lietuvos kaimyninių šalių ryškiausi istorijos epizodai labiausiai įsiminė?

Trumpai atsakykite į klausimus:

Ką žinau apie savo šeimos ir giminės praeitį?

Kokius žinau žymiausius vietos žmones?

Kokius žinau svarbiausius vietovės istorijos paminklus?

Kuris Lietuvos istorijos įvykis labiausiai įsiminė? Paaiškink, kodėl?

Mano gyvenamosios vietovės istorinė aplinka

Pavadinimas: _____

Gyvenamosios vietovės istorinės aplinkos aprašymas (trumpai aprašyk ir iliustruok)

Atmintinos vietos _____

Istoriniai objektai _____

Istorinės asmenybės _____

Vieta atmintinos vietos fotografijai	Vieta istorijos objekto fotografijai
Komentaras:	Komentaras:
Vieta asmenybės fotografijai	Vieta gyvenamosios vietovės istoriniam žemėlapiui
Komentaras:	Komentaras:

Mano sąlytis su gyvenamosios vietovės su istorine aplinka (trumpai aprašyk ir iliustruok)

Mano prisiminimai apie išvykas į istorines vietas:

Vietovės pavadinimas	Ką sužinojau?	Data
Kuo ypatinga ši vieta?	Vieta fotografijai	Kokios šioje vietoje gyveno istorinės asmenybės?
Kas patiko?	Kokie svarbiausi istoriniai įvykiai?	Kas nepatiko?

Kokias su Lietuvos istorija susijusias vietas norėčiau aplankyti?

Vietovės pavadinimas	Norėčiau aplankyti, pamatyti

Kuo naudojuosi, mokydamasis istorijos?

Pažymėk ✓, kaip dažnai naudoji toliau išvardytas priemones.

	Dažnai	Retai	Labai retai
Mokyklinį vadovėlį			
Pratybų sąsiuvinius			
Interneta			
Filmus (TV, kino, video)			
Enciklopedijas			
Žurnalus			
Skaitinius			

Kita veikla, per kurią įgijau daugiau žinių apie gyvenamosios vietovės istoriją (įvykiai, asmenybės, istoriniai objektai, kultūrinis palikimas).

Klausiau		Data
Žiūrėjau		
Užsirašiau		
Fotografavau, filmavau (pvz., telefonu)		

Įsivertinimo lapai (istorija)

Istorinės raidos supratimas

5–6 klasė

Pasiekimas	Įsivertinimas			Pavyzdys
	3	2	1	
1. Galiu apibūdinti savo šeimos ir giminės istoriją.				
2. Nurodau keletą svarbiausių savo gyvenamosios vietovės istorijos ir kultūros objektų.				
3. Susieju istorinių asmenybių veiklą su konkrečiais istorijos laikotarpiais.				
4. Nurodau keletą svarbiausių kaimyninių šalių ir Estijos istorijos įvykių ir kultūros pasiekimų.				
5. Sugebu nurodyti svarbiausių Lietuvos ir Europos įvykių ir reiškinių kelias priežastis.				
6. Galiu paaiškinti senovės graikų ir romėnų laimėjimų reikšmę šiandienai.				
7. Nurodau krikščionybės įtaką žmonių gyvenimo kaitai.				
8. Galiu nurodyti viduramžių Europos kasdieninio žmonių gyvenimo ir kultūros savitumus.				
9. Nurodau svarbiausius Lietuvos istorijos pokyčius iki Lenkijos ir Lietuvos valstybės padalijimo.				
10. Galiu nurodyti pokyčius, kurie įvyko Lietuvos valstybę prijungus prie Rusijos imperijos.				
11. Nurodau mokslo pasiekimų ir technikos išradimų įtaką Europos žmonių gyvenimui naujaisiais laikais.				
12. Galiu paaiškinti, kokią žalą žmonijai padarė pasauliniai karai.				
13. Galiu paaiškinti, kaip XX a. pr. buvo atkurta Lietuvos valstybė.				
14. Nurodau kasdienio žmonių gyvenimo pokyčius tarpukario Lietuvoje.				
15. Galiu nurodyti svarbiausius nacių okupacijos epizodus Lietuvoje.				
16. Galiu nurodyti svarbiausius sovietinės okupacijos epizodus Lietuvoje.				
17. Galiu paaiškinti, kaip buvo atkurta nepriklausoma Lietuvos valstybė XX a. pabaigoje.				
18. Nurodau kasdienio žmonių gyvenimo pokyčius sovietinėje ir nepriklausomoje Lietuvoje.				
19. Nurodau kasdienio žmonių gyvenimo pokyčius nepriklausomoje Lietuvoje.				
20. Galiu nurodyti svarbiausius šiandieninės Europos gyventojų pasiekimus ir problemas.				
Iš viso				

7–8 klasė

Pasiekimas	Įsivertinimas			Pavyzdys
	3	2	1	
1. Paaiškinu svarbiausius priešistorės žmonių gyvenimo bruožus Lietuvoje ir pasaulyje.				
2. Nurodau vienos arba dviejų Senovės Rytų civilizacijų valstybių raidą ir visuomenės struktūrą.				
3. Nurodau vienos arba dviejų Senovės Rytų civilizacijų religijos bruožus, kasdienio žmonių gyvenimo ypatumus.				
4. Nurodau vienos arba dviejų senovės Rytų civilizacijų pasiekimų poveikį kitoms civilizacijoms.				
5. Nurodau Antikos civilizacijų visuomenės struktūrą, politinį gyvenimą.				
6. Nurodau Antikos civilizacijų religijos bruožus, kasdienio žmonių gyvenimo ypatumus.				
7. Galiu nurodyti viduramžių Europos švietimo ir mokslo bruožus.				
8. Paaiškinu viduramžių visuomenės struktūrą, valstybės ir valdžios bruožus.				
9. Galiu nurodyti įvairių visuomenės sluoksnių kasdienio gyvenimo ypatumus.				
10. Paaiškinu, kaip susiformavo baltų gentys.				
11. Galiu nurodyti krikščionybės idėjas ir jos plitimą.				
12. Galiu apibūdinti LDK visuomenės struktūrą, ūkinį gyvenimą, kultūrą, teritorijos plėtrą.				
13. Galiu nurodyti LDK visuomenės sluoksnių kasdienio gyvenimo ypatumus.				
14. Susieju Renesansą, pasiekimus moksle, geografinius atradimus, reformaciją ir kontrreformaciją su naujųjų laikų pradžia.				
15. Nurodau Liublino unijos reikšmę LDK raidai.				
16. Nurodau svarbiausius kultūros, ūkio pokyčius Naujaisiais laikais.				
17. Įvardiju reikšmingiausias istorines asmenybes ir apibūdiniu jų veiklą.				
18. Nurodau kelių Europos valstybių valdymo ypatumus, absoliutizmo teigiamas ir neigiamas puses.				
19. Paaiškinu religinių ir dinastinių karų poveikį Naujųjų laikų Europos valstybėms.				
Iš viso				
Vieta iliustracijai				

Įsivertinimo lapai

Orientavimasis istoriniame laike ir erdvėje

Pasiekimas	Įsivertinimas			Pavyzdys
	3	2	1	
5–6 klasė				
1. Paaiškinu, kaip skaičiuojamas laikas istorijoje.				
2. Išdėstau istorijos laikotarpius chronologine seka.				
3. Galiu susieti nagrinėtus istorijos įvykius su tam tikrais istorijos laikotarpiais.				
4. Žemėlapyje parodau Lietuvą tam tikrais istoriniais laikotarpiais.				
5. Žemėlapyje parodau svarbiausių Lietuvos ir Europos praeities įvykių vietas.				
Iš viso				

7–8 klasė

Pasiekimas	Įsivertinimas			Pavyzdys
	3	2	1	
1. Nustatau nagrinėjamų istorijos laikotarpių panašumus ir skirtumus.				
2. Galiu priskirti konkrečioms istorijos laikotarpiais svarbiausius pasaulio, Lietuvos istorijos įvykius ir reiškinius.				
3. Susieju nagrinėjamų laikotarpių istorijos įvykius į prasminę visumą ir suvokiu chronologinį jų nuoseklumą.				
4. Galiu nustatyti ir žemėlapyje parodyti pagrindinių šalių ir jose vykusių įvykių bei reiškinių vietą ir nurodyti svarbiausius teritorinius pokyčius.				
5. Gebu analizuoti geografinės aplinkos įtaką istorinių įvykių eigai.				
Iš viso				
Vieta iliustracijai				

Įsivertinimo lapai

Istorijos tyrimas ir interpretavimas

Pasiekimas	Įsivertinimas			Pavyzdys
	3	2	1	
5–6 klasė				
1. Nurodau akivaizdžias istorinių įvykių priežastis, eigą ir pasekmes.				
2. Atsirenku informaciją iš įvairių istorijos šaltinių, kompiuterinių mokymo priemonių, interneto tinklalapių ir ją panaudoju.				
3. Galiu atkurti praeities įvykius, naudodamasis istorijos šaltiniais ir remdamasis juose pateikta informacija.				

7–8 klasė

1. Naudodamasis istorijos įvykių ir reiškinių nagrinėjimo schema, atskleidžiu jų priežastis, eigą ir pasekmes.				
2. Galiu nagrinėti mokomąją medžiagą, vadovaudamasis pateiktais kriterijais, ją lyginu, grupuoju ir apibendrinu.				
3. Gebu lyginti skirtinguose istorijos šaltiniuose pateiktą informaciją.				
4. Surandu ir panaudoju kraštotyrinę medžiagą mokydamasis istorijos.				
5. Nagrinėju mokomąją medžiagą pateiktais kriterijais, ją lyginu, grupuoju ir apibendrinu.				
6. Nustatau istorijos šaltinio tipą, formą, autorių, atsiradimo datą ir vietą bei paskirtį.				
7. Nustatau istorijos šaltinio autoriaus požiūrį.				
8. Galiu įvertinti istorijos šaltinio patikimumą, kurį lemia autoriaus požiūris dėl priklausymo kuriai nors socialinei grupei – luomui, religijai, žmonių rasei ar kt.				
Iš viso				
Vieta iliustracijai				

Įsivertinimo lapai

Istorinio supratimo raiška

Pasiekimas	Įsivertinimas			Pavyzdys
	3	2	1	
5–8 klasė				
1. Įvairiais būdais (naudodamasis ir informacinėmis technologijomis) pateikiu savo supratimą apie savo gyvenamosios vietovės istorijos epizodus.				
2. Įvairiais būdais (naudodamasis ir informacinėmis technologijomis) pateikiu savo supratimą apie Lietuvos istorijos epizodus.				
3. Įvairiais būdais (naudodamasis ir informacinėmis technologijomis) pateikiu savo supratimą apie kaimyninių šalių istorijos epizodus.				
4. Įvairiais būdais (naudodamasis ir informacinėmis technologijomis) pateikiu savo supratimą apie Europos istorijos epizodus.				
5. Tinkamai vartoju nagrinėjamų istorijos laikotarpių sąvokas.				
6. Tinkamai parenku istorinę informaciją istorijos įvykiams ir reiškiniams apibūdinti.				
Iš viso				
Vieta iliustracijai				

Mano tobulėjimo planas

Pastaba. Šį lapą pildo tie mokiniai, kuriems nesisekė arba kurie nori pagerinti ar patobulinti mokymosi pasiekimą.

Tobulintinas pasiekimas (nurodyti, kas sekėsi ir kas nesisekė)	Data	Pavyzdys

Atlikus užduotis, surinkus įrodymus, dar kartą atliekamas bendras istorinio supratimo raiškos veiklos įsivertinimas.

4. Geografijos mokymosi pasiekimai

Mano žinios apie geografiją

Trumpai parašyk, ką mokėtės ankstesnėse klasėse apie:

Gamtą _____

Gyventojus _____

Lietuvą _____

Europą _____

Pasaulį _____

Atsakyk į klausimus

Koks įspūdingiausias prisiminimas iš gamtos pažinimo pamokų?

Kodėl vasara – nuotykių metas? _____

Mano gyvenamosios vietovės aplinka

Pavadinimas: _____

Gyvenamosios vietovės aplinkos aprašymas:

Gamta _____

Gyventojai _____

<p>Vieta fotografijai</p>	<p>Vieta fotografijai</p>
<p>Komentaras:</p>	<p>Komentaras:</p>
<p>Vieta gyvenamosios vietovės planui</p>	<p>Vieta žemėlapiui (pvz., savivaldybės, Lietuvos)</p>
<p>Komentaras:</p>	<p>Komentaras:</p>

Kur esu keliavęs?

(vietovės pavadinimas)

Vietovės, šalies pavadinimas	Ką sužinojau?	Data
Kaip aš ten nuvykau?	Vieta fotografijai	Kokie žmonės?
Kas patiko?	Kokia gamta?	Kas nepatiko?

(vietovės pavadinimas)

Vietovės, šalies pavadinimas	Ką sužinojau?	Data
Kaip aš ten nuvykau?	Vieta fotografijai	Kokie žmonės?
Kas patiko?	Kokia gamta?	Kas nepatiko?

Kuo naudojusi, mokydamasis geografijos?

Pažymėk ✓, kaip dažnai naudoji toliau išvardytas priemones.

	Dažnai	Retai	Labai retai
Mokyklinį vadovėlį			
Atlasą			
Pratybų sąsiuvinius			
Internetą			
Filmus (TV, kino, video)			
Mokyklinį geografijos žodyną			
Enciklopedijas			
Žurnalus			
Skaitinius			

Kita veikla, per kurią įgijau daugiau žinių apie gamtą (paviršius, vandenys, orai, augalai ir gyvūnai) ir visuomenę (gyventojus, miestus, gyventojų veiklas).

Klausiau		Data
Žiūrėjau		
Užsirašiau		
Fotografavau, filmavau (pvz., telefonu)		

Įsivertinimo lapai

Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje

5–6 klasė

Pasiekimas	Įsivertinimas			Pavyzdys
	3	2	1	
1. Remdamasis aplinkos požymiais, sugebu orientuotis artimoje vietovėje.				
2. Moku nustatyti pasaulio kryptis (horizonto kryptis).				
3. Plane ir vietovėje moku nustatyti azimutą.				
4. Moku naudotis vietovės planu.				
5. Moku naudotis atlasu, žinau, kaip susirasti jame reikiamą informaciją.				
6. Skaitydamas planą, vietovėje randu jame pažymėtus ieškomus objektus.				
7. Parodau žemėlapyje ir įvardiju žemynus ir vandenynus.				
Iš viso				

Orientavimosi erdvėje ir žemėlapyje veiklos pasiekimų įsivertinimas

Susumuok rezultatus. Kaip vertini savo pasiekimus? Apibrauk žalia spalva 3 lengvus atsakymus, kuriuos vertinai 2–3 taškais, ir raudonai – 1 sudėtingą, kurį vertinai 1 tašku.

7–8 klasė

Pasiekimas	Įsivertinimas			Pavyzdys
	3	2	1	
1. Galiu nurodyti ir apibūdinti savo aplinkos gamtinius, socialinius objektus, elementus.				
2. Moku naudotis kompasu, visuotine padėties nustatymo sistema (GPS), laikrodžiu ir orientuotis vietovėje.				
3. Galiu žemėlapyje parodyti geografinio tinklo elementus: pusiaują, lygiagretes, dienovidinius, ašigalius, ilgumą ir platumą				
4. Nustatau objektų geografines koordinates.				
5. Nustatau objektų geografinę padėtį pusrutulių, žemynų, vandenynų ir jūrų atžvilgiu.				
6. Skaičiuoju žemėlapyje ir vietovėje atstumus metrais, kilometrais.				
7. Nustatau realų atstumą tarp nurodytų objektų.				
8. Skaičiuoju laiko skirtumus pagal laiko juostas.				
9. Moku paaiškinti laiko skirtumų priežastis.				
Iš viso				

Orientavimosi erdvėje ir žemėlapyje veiklos pasiekimų įsivertinimas

Susumuok rezultatus. Kaip vertini savo pasiekimus? Apibrauk žalia spalva 3 lengvus atsakymus, kuriuos vertinai 2–3 taškais, ir raudonai – 1 sudėtingą, kurį vertinai 1 tašku.

Geografinės informacijos suvokimas

5–6 klasė

Pasiekimas	Įsivertinimas			Pavyzdys
	3	2	1	
1. Naudodamasis atlasu moku surasti reikiamą objektą.				
2. Randu tinkamus geografinės informacijos šaltinius ir iš jų gebu atrinkti tinkamą informaciją.				
3. Analizuodamas istorijos šaltinių ištraukas ir žemėlapius, galiu pasakyti savo nuomonę apie pasaulio geografinį pažinimą Senovėje, Viduramžiais, šiais laikais.				
4. Galiu 2–3 pavyzdžiais nusakyti, kaip keitėsi supratimas apie Žemę senovėje, didžiųjų geografinių atradimų laikotarpiu ir koks jis yra šiandien.				
5. Galiu išvardyti Žemės vidinės sandaros dalis.				
6. Naudojantis pasaulio gamtiniu žemėlapiu galiu parodyti sausumos dalis – žemynus, pusiasalius, salas, nurodau jų skirtumus.				
7. Galiu per pavyzdį paaiškinti, kaip išorinės jėgos keičia Žemės paviršių.				
8. Naudodamasis pasaulio gamtiniu žemėlapiu galiu nurodyti pagrindines Žemės paviršiaus formas, pateikiu jų pavyzdžių.				
9. Naudodamasis paveikslėliais galiu paaiškinti orų ir klimato skirtumus.				
10. Gebu paaiškinti, kodėl Saulės šiluma ir šviesa Žemės paviršiuje pasiskirsto netolygiai.				
11. Galiu nurodyti priežastis, kodėl keičiasi oro temperatūra per parą.				
12. Galiu paaiškinti vėjo susidarymo priežastis.				
13. Nurodau ir paaiškinu augalijos ir gyvūnijos pasiskirstymą Žemėje lemiančius veiksnius.				
14. Naudodamasis atlasu galiu nurodyti Pasaulio vandenyno sudedamąsias dalis – jūras, įlankas, sąsiaurius.				
15. Žemėlapyje ar paveiksle galiu parodyti ir įvardyti upės dalis.				
16. Paaiškinu, kuo skiriasi ežeras nuo jūros.				
17. Galiu parodyti ir įvardyti gamtiniame žemėlapyje po 3 didžiausius Lietuvos, Europos ir pasaulio ežerus.				
18. Gamtiniame žemėlapyje galiu parodyti ir įvardyti po 3 ilgiausias Lietuvos, Europos ir pasaulio upes.				
19. Naudojantis statistikos duomenimis ir diagramomis, galiu paaiškinti, kaip keičiasi Lietuvos ir pasaulio gyventojų skaičius.				

20. Galiu nurodyti pagrindinius valstybės požymius.				
21. Galiu paaiškinti, kokia yra mano mokyklos ir šalies valdymo struktūra.				
22. Naudodamasis statistikos duomenimis ir diagramomis, galiu nurodyti, kokių tautybių atstovų daugiausia gyvena Lietuvoje.				
23. Naudodamasis žemėlapiu įvardiju ir parodau Lietuvos etnografines sritis, galiu išskirti 2–3 jų skirtumus.				
24. Nagrinėdamas paveikslus, galiu nusakyti miesto ir kaimo panašumus bei skirtumus.				
25. Paaiškinu, kas yra gamtos ištekliai, ir nurodau jų 2–3 pavyzdžius.				
26. Paaiškinu, kaip žmogus teigiamai ir neigiamai keičia gamtinę aplinką.				
27. Įvardiju pagrindines žmonių plėtojamas ūkines veiklas.				
28. Nurodau, su kokiomis šalimis Lietuva prekiauja.				
Iš viso				

Geografinės informacijos suvokimo veiklos pasiekimų įsivertinimas

Susumuok rezultatus. Kaip vertini savo pasiekimus? Apibrauk žalia spalva 3 lengvus atsakymus, kuriuos vertinai 2–3 taškais, ir raudonai – 1 sudėtingą, kurį vertinai 1 tašku.

7–8 klasė

Pasiekimas	Įsivertinimas			Pavyzdys
	3	2	1	
1. Savarankiškai skaitau bendruosius žemėlapius.				
2. Galiu įvardyti 2–3 žymius didžiųjų geografinių atradimų laikotarpio keliautojus, nurodyti jų atliktų darbų reikšmę geografijos mokslui.				
3. Naudodamasis tektoniniais žemėlapiais ir paveikslais, randu geologinės Žemės raidos ir dabartinio Žemės paviršiaus ryšį.				
4. Įvardiju ir parodau žemėlapyje pagrindines ir tarpines klimato juostas.				
5. Analizuodamas ir lygindamas klimato žemėlapius ir klimatogramas, moku įvertinti klimatą formuojančių veiksnių įtaką skirtingų klimato juostų susidarymui.				
6. Moku suprasti meteorologijoje naudojamų prietaisų rodmenis.				
7. Naudodamasis temperatūrų ir kritulių mėnesio ir metų duomenimis, moku sudaryti oro temperatūros grafiką, kritulių diagramas.				
8. Iliustruodamas pavyzdžiais galiu paaiškinti klimato įtaką žmonių gyvenimo būdui.				
9. Galiu paaiškinti vandenyno vandens dinaminį procesų priežastis, jų svarbą klimatui, gyvajai gamtai ir žmogui.				
10. Naudodamasis paveikslais galiu paaiškinti sausumos vandenų susidarymo priežastis, jų svarbą gamtai ir žmogui.				

11. Galiu paaiškinti, kodėl kopiant į kalnus keičiasi geografinės zonos ir nuo ko priklauso jų skaičius kalnuose.				
12. Naudodamasis paveikslais galiu skirti natūralius ir žmogaus paveiktus kraštovaizdžius, nurodau gamtos apsaugos priemones.				
13. Analizuodamas statistikos duomenis ir žemėlapius, nurodau apytikslų pasaulio ir Lietuvos gyventojų skaičių, jo kitimo priežastis.				
14. Naudodamasis gyventojų tankio žemėlapiu galiu parodyti rečiausiai ir tankiausiai apgyvendintas pasaulio vietas, nurodyti to priežastis.				
15. Galiu įvardyti pagrindines ar gausiausias pasaulio tautas.				
16. Naudodamasis paveikslais galiu nurodyti 1–2 kaimo ir miesto skiriamuosius bruožus.				
17. Naudodamasis žemėlapiais ir paveikslais, galiu paaiškinti urbanizacijos procesus, nusakyti jų įtaką aplinkai.				
18. Naudodamasis pasaulio politiniu žemėlapiu pateikiu valstybių pavyzdžių pagal skirtingą valdymo tipą ir teritorijos sudėtį.				
20. Galiu paaiškinti, kokią įtaką žmogaus ūkinės veiklos plėtojimui turi istorinės ir gamtos sąlygos.				
21. Nurodau pagrindines ūkio struktūros dalis.				
22. Nurodau rinkos, planinės, tradicinės ir mišrios ekonomikos sistemų panašumus ir skirtumus.				
23. Analizuodamas statistikos duomenis lyginu valstybes pagal socialinius ekonominius rodiklius, padarau apibendrintas duomenimis grįstas išvadas.				
Iš viso				

Geografinės informacijos skaitymo veiklos pasiekimų įsivertinimas

Susumuok rezultatus. Kaip vertini savo pasiekimus? Apibrauk žalia spalva 3 lengvus atsakymus, kuriuos vertinai 2–3 taškais, ir raudonai – 1 sudėtingą, kurį vertinai 1 tašku.

Regiono pažinimo raiška

5–6 klasė

Pasiekimas	Įsivertinimas			Pavyzdys
	3	2	1	
Nurodau kriterijų, pagal kurį išskiriami žemynai kaip atskiri regionai.				
Įvardiju žemynus (regionus) ir juos parodau žemėlapyje.				
Naudodamasis vadovėlio medžiaga ir kitais informacijos šaltiniais nurodau 2–3 žemyno (regiono) ypatumus.				
Iš viso				

Regiono pažinimo raiškos veiklos pasiekimų įsivertinimas

Susumuok rezultatus. Kaip vertini savo pasiekimus? Apibrauk žalia spalva 3 lengvus atsakymus, kuriuos vertinai 2–3 taškais, ir raudonai – 1 sudėtingą, kurį vertinai 1 tašku.

7–8 klasė

Pasiekimas	Įsivertinimas			Pavyzdys
	3	2	1	
1. Nurodau gamtinius ir socialinius kriterijus, pagal kuriuos išskiriami didžiausi žemynai (regionai).				
2. Gebu apibūdinti 2–3 sakinais Šiaurės Afrikos, Afrikos į pietus nuo Sacharos (Sahelio šalys) regionų gamtinės ir socialinės aplinkos ypatybes. Įvardytus žemynus parodau žemėlapyje.				
3. Gebu nurodyti Australijos ir Okeanijos gamtinės ir socialinės aplinkos ypatybes. Įvardytus regionus parodau žemėlapyje.				
4. Gebu nurodyti Arkties ir Antarkties gamtinės aplinkos ypatybes.				
5. Apibūdinu Lotynų Amerikos regiono – Amazonijos ir Andų šalių – gamtą ir gyventojus.				
6. Paaiškinu, kokia yra JAV gyventojų sudėtis ir nurodau šios šalies ekonomikos vaidmenį pasaulyje.				
7. Įvardiju ir parodau žemėlapyje Europos regionus.				
8. Apibūdinu Baltijos šalių kraštovaizdžius, gyventojų sudėtį, vystomą ūkį. Įvardytas regiono šalis parodau žemėlapyje.				
9. 2–3 sakinais gebu apibūdinti:				
• Šiaurės Europos gamtos ypatumus ir gamtos išteklių įsisavinimą				
• Vakarų Europos kraštovaizdžius				
• Vidurio Europos ūkio pokyčius				
• Pietų Europos gamtos sąlygas ir vystomą turizmą				
• Rytų Europos politinius ir ekonominius pokyčius.				
10. Gebu vertinti Europos Sąjungoje kylančias socialines ir ekonomines problemas.				
Iš viso				

Regiono pažinimo raiškos veiklos pasiekimų įsivertinimas

Susumuok rezultatus. Kaip vertini savo pasiekimus? Apibrauk žalia spalva 3 lengvus atsakymus, kuriuos vertinai 2–3 taškais, ir raudonai – 1 sudėtingą, kurį vertinai 1 tašku.

Aplinkos pažinimas ir tyrimai

5–6 klasė

Pasiekimas	Įsivertinimas			Pavyzdys
	3	2	1	
1. Sugebu pagal pavyzdį atlikti tyrimą.				
2. Moku tinkamai užrašyti atlikto tyrimo rezultatus.				
3. Galiu paaiškinti, kas yra tyrimų rezultatas ir kas yra išvada.				
4. Jaučiu atsakomybę už atliktą darbą.				
5. Sugebu dirbti grupėje.				
6. Noriai ir saugiai tiriu artimiausią aplinką.				
Iš viso				

Aplinkos pažinimo ir tyrimų veiklos pasiekimų įsivertinimas

Susumuok rezultatus. Kaip vertini savo pasiekimus? Apibrauk žalia spalva 3 lengvus atsakymus, kuriuos vertinai 2–3 taškais, ir raudonai – 1 sudėtingą, kurį vertinai 1 tašku.

7–8 klasė

Pasiekimas	Įsivertinimas			Pavyzdys
	3	2	1	
1. Sugebu susiplanuoti ir atlikti tyrimą.				
2. Moku apibendrinti ir aprašyti tyrimo rezultatus, pateikdamas juos lentelėmis, grafikais ar diagramomis.				
3. Jaučiu atsakomybę už atliktą darbą.				
4. Sugebu dirbti individualiai.				
5. Galiu apibūdinti savo aplinkos gamtos ir socialinius objektus.				
6. Noriai ir saugiai tiriu artimiausią aplinką.				
Iš viso				

Aplinkos pažinimo ir tyrimų veiklos pasiekimų įsivertinimas

Susumuok rezultatus. Kaip vertini savo pasiekimus? Apibrauk žalia spalva 3 lengvus atsakymus, kuriuos vertinai 2–3 taškais, ir raudonai – 1 sudėtingą, kurį vertinai 1 tašku.

Mano tobulėjimo planas

Pastaba. Šį lapą pildo tie mokiniai, kuriems nesisekė arba nori pagerinti ar patobulinti mokymosi pasiekimus.

Tobulintinas pasiekimas (nurodyti, kas sekėsi ir kas nesisekė)	Data	Pavyzdys

5. Konkursai, olimpiados, renginiai

Šiame puslapyje įrašyk, kokiame konkurse, olimpiadoje ar renginyje dalyvavai, nurodyk renginio pavadinimą, metus ir įvertinimą. Komentaruose nurodyk, kaip vertini savo pasiekimą, su kokiomis kliūtimis susidūrei ir kaip jas nugalėjai, kas tau labiausiai patiko ir t. t.

Data	Konkurso, olimpiados, renginio pavadinimas, įvertinimas ir kt.

Kiti pasiekimai

Šiame puslapyje įrašyk kitus pasiekimus, kuriuos norėtum parodyti.

Data	Pasiekimas